

Nr 202.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning angående understöd av skatteutjämningsmedel åt synnerligt skattetyngda landskommuner; given Stockholms slott den 18 mars 1921.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att

dels antaga härvid fogade förslag till förordning angående understöd av skatteutjämningsmedel åt synnerligt skattetyngda landskommuner;
dels ock i övrigt bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

K. J. Beskow.

Förslag

till

förordning angående understöd av skatteutjämningsmedel åt synnerligt skattetyngda landskommuner.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Landskommun, som är av skatt synnerligt betungad, må kunna under de villkor och i den utsträckning, här nedan stadgas, efter ansökning tilldelas understöd av sådana medel, som omförmälas i 3 § andra stycket i förordningen den 19 november 1920 (nr 761) om kommunal progressivskatt för åren 1921—1924.

2 §.

För att understöd skall kunna erhållas, erfordras:

a) att den kommunalskatt, den landstingsskatt och den vägs katt, som kommunen samt vederbörande landsting och väghållningsdistrikt under det löpande året beslutat till uttaxering, skola tillhopa hava för anlett så högt skattetryck, att detta, beräknat på sätt i 3 § sägs, överstiger 10 kronor för etthundra kronor inkomst, varjämte det skattetryck, som, på enahanda sätt beräknat, föranletts av det löpande och de två nästföregående årens uttaxeringar, skall i medeltal för dessa tre år likaledes överstiga tio kronor för etthundra kronor inkomst;

b) att de utgifter för kommunens kyrko-, folkskole- och fattigvårdsväsen, för vilkas bestridande uttaxering beslutats under det löpande året, skola motsvara ett belopp av mer än fem kronor 50 öre för etthundra kronor inkomst; samt

c) att beslut i laga ordning fattats, att uppbörd av minst hälften utav den under det löpande året beslutade kommunalskatt skall verkställas tidigast efter utgången av juni månad påföljande år; skolande, därest uppbörd verkställs av skilda uppbördsmyndigheter för kommunalstämma och för kyrkostämma, berörda villkor gälla för vardera uppbörden.

3 §.

Vid beräkning av det i 2 § a) angivna skattetryck skall iakttagas följande:

a) Kommunal skatten med de jämkningar, som kunna föranledas av föreskrifterna under b) och c) här nedan, ävensom landstings skatten skola upptagas till det belopp för etthundra kronor inkomst, varmed de uttaxerats å inkomst av fast egendom, kapital och arbete. Vägskatten skall beräknas till det belopp för etthundra kronor inkomst, som det uttaxerade beloppet per vägfyrek utav inkomst av fast egendom, kapital och arbete motsvarar för etthundra kronor sådan inkomst.

b) Har kommunen icke eller endast delvis begagnat den i 3 § i lagen den 11 oktober 1912 om skogsaccis m. m. medgivna rätt att såsom tillskott till täckande av utgifter använda skogsaccismedel, eller har kommunen för sådant ändamål icke använt därför eljest tillgängliga medel, skall endast den uttaxering tagas i beräkning, som skulle hava erforderats, därest nämnda tillgångar kommit till dylik användning.

c) Ingår bland kommunens utgifter annuitet (ränta och amortering) å lån för annat ändamål än kyrko-, folkskole-, fattigvårds- eller sundhetsväsen, skall allenast den uttaxering beräknas, som skulle hava erforderats, därest dylik annuitet icke medräknats vid uttaxeringens bestämmande.

4 §.

Understöd må icke i något fall utgå med högre belopp än som erfordras för att det av det löpande årets uttaxeringar föranledda skattetryck för etthundra kronor inkomst, beräknat på sätt i 3 § sägs, må kunna, till den del det föranletts av de under samma år beslutade utgifter för kommunens kyrko-, folkskole- och fattigvårdsväsen, nedbringas till det i 2 § b) angivna belopp av fem kronor 50 öre.

I övrigt skall angående tilldelning av understöd gälla följande:

a) Understödet utgår, därest ej bestämmelserna i b) och c) här nedan annat föranleda, med det belopp, som erfordras för att skattetrycket må kunna lättas med

30	procent	i	den	mån	det	överstiger	10	men	icke	12	kronor,
40	»	»	»	»	»	»	12	»	»	14	» och
50	»	»	»	»	»	»	14	kronor,			

allt för etthundra kronor inkomst.

b) Kan det höga skattetrycket anses hava väsentligen förorsakats därav, att jordbruksfastigheterna inom kommunen taxerats lägre än vad

inom länet i allmänhet i sådant hänseende gäller, eller att kommunen under det löpande året eller något av de två nästföregående åren vidtagit med avsevärda utgifter förenade anstalter, vilka icke varit av trängande behov påkallade, eller beslutat kommunalskatt för täckande av utgifter, vilka enligt normal hushållning i stället bort bestridas med lånemedel,

eller finner Kungl. Maj:t eljest särskilda skäl därtill föranleda, må ansökan om understöd avslås eller ock understödet nedsättas till lägre belopp än i a) sägs.

c) På Kungl. Maj:t ankommer att åt kommun, där skattetungan är särskilt stor och uppenbarligen icke självförvållad, bevilja högre understöd än i a) sägs; dock att det belopp, varmed i nu avsedda kommuner understöden överstiga de enligt a) beräknade belopp, icke må för varje år sammanlagt uppgå till mer än tre miljoner kronor.

5 §.

Beslut om beviljande av understöd, varom i denna förordning är fråga, meddelas av Kungl. Maj:t efter förslag av sakkunniga personer, vilka, jämte särskild föredragande, av Kungl. Maj:t för ändamålet förordnas. Ersättning åt de sakkunniga samt övriga kostnader, som av prövningen föranledas, skola med belopp, som av Kungl. Maj:t bestämmas, utgå av de i 1 § omförmälda medel.

6 §.

Beviljat understöd må icke, utöver vad i nästa stycke sägs, användas för bestridande av kommunens utgifter; utan skall detsamma vid uppbörd, varom i 2 § c) förmäles, genom avkortning å därvid förfallande skattebelopp tillgodokomma de skattskyldiga efter storleken av vars och ens kommunalskatt.

Överstiger avkortningsbelopp vad den skattskyldige vid ovan nämnda uppbörd har att erlägga, tillfaller det överskjutande beloppet kommunen såsom dess inkomst. På enahanda sätt förfäres med understöd, som icke överstiger tjugufem öre för etthundra kronor inkomst.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 18 mars 1921.

Närvarande:

Statsministern VON SYDOW, ministern för utrikes ärendena greve WRANGEL, statsråden ERICSSON, DAHLBERG, MURRAY, ELMQUIST, MALM, BERGQVIST, HAMMARSKJÖLD, EKEBERG, HANSSON, BESKOW.

Efter gemensam beredning med cheferna för social-, kommunikations- och ecklesiastikdepartementen anförde chefen för finansdepartementet, statsrådet Beskow, följande:

I den rad författningar, som blev resultatet av sistlidet års riksdagsbeslut i kommunalskattefrågan, finnes bland andra förordningen om kommunal progressivskatt den 19 november 1920 (nr 761). Av den kommunala progressivskatten utgör viss del, nämligen 25 procent, s. k. utjämningsandel, vilken är avsedd att, i sin helhet eller delvis, användas för utjämning av skattetrycket mellan olika kommuner. Några grunder för denna skatteutjämning — vilken skulle avse att ersätta de nuvarande s. k. statsunderstöden åt synnerligt skattetyngda landskommuner — uppställdes emellertid icke riksdagen. Dylika grunder måste, därest den avsedda utjämningen skall kunna förverkligas, av den nu församlade riksdagen fastställas, och jag anhåller därför att få för Kungl. Maj:t anmäla frågan.

Redan från början torde böra anmärkas, att av skäl, som jag sedermera skall närmare utveckla, endast en *provisorisk* lösning av frågan synes nu böra givas.

Jag vill i det följande först lämna en kortfattad redogörelse för uppkomsten och arten av nu gällande bestämmelser angående statsunderstöd åt synnerligt skattetyngda landskommuner samt därefter, innan jag övergår till det förslag, som enligt min mening bör nu föreläggas riksdagen, något beröra det föreliggande spörsmålets ställning till kommunalskattefrågan i dess helhet.

Bidrag från staten till kommuner av olika slag hava sedan gammalt utgått för särskilda ändamål, såsom folkskollärares avlöning, fattig- och sjukvård, väghållning m. m. Jag skall nöja mig med att i detta

Statsunderstöd åt synnerligt skattetyngda landskommuner.

avseende hänvisa till den redogörelse, som lämnats i proposition nr 191 med förslag till kommunalskattelag vid 1920 års riksdag (sid. 93—97). Däremot vill jag här återgiva en huvudsakligen ur sagda proposition hämtad kortfattad historik angående frågan om statsunderstöd åt synnerligt skattetyngda landskommuner. En fullständigare redogörelse angående den ursprungliga tillkomsten av bestämmelserna i detta ämne har lämnats i proposition nr 308 vid 1917 års riksdag. På vissa detaljer i frågans utvecklingshistoria torde jag komma att få närmare ingå i det följande.

Först vid 1908 års riksdag kan frågan om en *allmän* skatteutjämning kommunerna emellan sägas hava blivit fullt aktuell såsom ett så att säga självständigt skatteproblem. På grund av en vid sagda riksdag i andra kammaren väckt motion anhöll riksdagen i skrivelse den 3 juni 1908, att allsidig utredning måtte verkställas rörande vilka kommuner, som ägde alltför ringa ekonomisk bärkraft i förhållande till dem ålagda skyldigheter för ändamål, de där tillika kunde anses vara statsändamål, samt att därefter för riksdagen måtte framläggas det förslag, vartill utredningen gäve anledning.

I anledning av denna riksdagens skrivelse föranstaltade Kungl. Maj:t om en förberedande statistisk undersökning rörande landskommunernas och köpingarnas ekonomiska bärkraft, vilken förelåg färdig år 1911.

Vid 1912 års riksdag föreslog därefter Kungl. Maj:t åtgärder för en provisorisk lindring i skattetrycket för de mest skattetyngda landskommunerna och köpingarna medelst statsbidrag. Förslaget avsåg, att årliga statsbidrag skulle efter vissa normer utgå till landskommuner och köpingar, vilka på grund av ringa tillgång på beskattningsföremål vore i högre mått än andra kommuner tryckta av utgifterna för skolväsen och fattigvård, och vilka tillika i övrigt kunde räknas till de mest skattetyngda. Riksdagen avslög emellertid förslaget, huvudsakligen på den grund att skattetrycket, sådant det framträdde i den kommunala utdebiteringen, icke kunde anses utgöra ett tillförlitligt underlag för bedömande av de kommunala skattebördornas verkliga tyngd.

Kungl. Maj:t framlade sedermera, i huvudsaklig anslutning till ett av de s. k. skatteutjämningsakkunniga avgivet betänkande, vid 1917 års riksdag nytt förslag i ämnet. Detta förslag avsåg anvisande av ett förslagsanslag å 600,000 kronor till understöd åt synnerligt skattetyngda landskommuner. Förslaget vann i huvudsak riksdagens bifall, och kungörelse angående villkor och grunder för erhållande av statsunderstöd utfärdades den 25 juni 1917 (nr 400). Motsvarande anslag hava även

vid 1918 och 1919 års lagtima riksdagar beviljats, och nya kungörelser angående villkoren för statsunderstöds erhållande hava i överensstämmelse med 1917 års förenämnda kungörelse utfärdats den 31 maj 1918 (nr 562), den 19 juni 1919 (nr 396) samt den 30 juni 1920 (nr 440).

Villkoren för erhållande av statsunderstöd äro i huvudsak följande. Den kommunalskatt, den landstingskatt och den vägskatt, som kommunen samt vederbörande landsting och väghållningsdistrikt under det löpande året beslutat till uttaxering, skola tillhopa hava föranlett ett högre skattetryck än 10 kronor för 100 kronor inkomst. Det skattetryck, som föranletts av det löpande och de två nästföregående årens uttaxeringar, skall i medeltal för dessa tre år likaledes överstiga 10 kronor för 100 kronor inkomst. De utgifter för kommunens folkskole- och fattigvårdsväsen, för vilkas bestridande uttaxering beslutats under det löpande året, skola motsvara ett belopp av mer än 4 kronor 50 öre för 100 kronor inkomst. Vid beräkning av skattetrycket skall iakttagas, bland annat, att, om kommun icke till fullo utnyttjat den enligt lagen om skogsaccis m. m. den 11 oktober 1912 medgivna rätt att såsom tillskott till täckande av utgifter använda skogsaccismedel eller för sådant ändamål icke använt därför eljest tillgängliga medel, den uttaxering skall beräknas, som erfordrats, därest nämnda tillgångar kommit till dylik användning. Om ibland kommunens utgifter ingår annuitet å lån för annat ändamål än kyrko-, folkskole-, fattigvårds- eller sundhetsväsen, skall endast den uttaxering beräknas, som erfordrats, därest dylik annuitet icke medräknats vid uttaxeringens bestämmande. Statsunderstöd skall icke utgå, därest det höga skattetrycket kan anses väsentligen hava förorsakats därav, att jordbruksfastigheterna inom kommunen taxerats lägre än vad inom länet i allmänhet i sådant hänseende gäller eller att kommunen under det löpande eller något av de två nästföregående åren vidtagit med avsevärda utgifter förenade anstalter, vilka icke varit av trängande behov påkallade, eller beslutat kommunalskatt för täckande av utgifter, vilka enligt normal hushållning i stället bort bestridas med lånemedel. Statsunderstöd skall utgå med sådant belopp, att skattetrycket för 100 kronors inkomst, till den del det föranletts av utgifter för folkskole- och fattigvårdsväsen, nedbringas till 4 kronor 50 öre; dock att understödet begränsas till 40 procent av den del av skattetrycket, som överstiger 10 men icke 11 kronor, 50 procent av vad som överstiger 11 men icke 12 kronor, 60 procent av vad som överstiger 12 men icke 16 kronor och 75 procent av vad som överstiger 16 kronor. Understödet kommer de skattskyldiga till godo i form av avkortning å deras kommunalutskylder.

De förslagsanslag, som i vederbörande riksstater beräknats till frågavarande understöd, hava utgjort för år 1918 600,000 kronor, för år 1919 600,000 kronor, för år 1920 600,000 kronor och för år 1921 3,000,000 kronor.

De hittills beviljade statsunderstöden belöpa sig till: för år 1918 omkring 1,656,000 kronor åt 460 kommuner, för år 1919 omkring 2,252,000 kronor åt 480 kommuner samt för år 1920 omkring 4,032,000 kronor åt 613 kommuner. Några understöd för år 1921 hava ännu icke utdelats.

Såsom av de angivna siffrorna framgår, hava förslagsanslagen för alla tre åren 1918, 1919 och 1920 högst väsentligt överskridits. Härvid märkes, att vid bestämmandet av anslagens storlek för de båda förstnämnda åren någon utdelning av understöd jämlikt nu ifrågavarande bestämmelser ännu icke ägt rum.

Vid föredragning i statsrådet den 31 maj 1918 av de till finansdepartementet inkomna ansökningarna om understöd från 1918 års anslag yttrade dåvarande chefen för finansdepartementet angående orsaken till anslagets överskridande följande:

»Anledningen till att det beräknade beloppet måste så väsentligt överskridas synes i huvudsak vara att finna i omständigheter, som vid de för anslagets beräkning verkställda, på 1914 års uttaxeringar grundade undersökningar ej kunde förutses. Kommunernas penningbehov har i förhållande till den beräknade skattepliktiga inkomsten i anledning av rådande dyrtid ökat på ett sätt, som ej ens på grundvalen av nyare statistiskt material kunnat överskådas. Det verkliga skattetrycket kan dock icke sägas hava ökat i så hög grad, som siffrorna utvisa. Ty den skattepliktiga inkomsten utgöres i de landskommuner, det här gäller, till största delen av sådan inkomst, som beräknats i förhållande till fastigheternas taxeringsvärden. Dessa befinna sig i allmänhet ännu i samma läge som före krigsutbrottet och motsvara sålunda ingalunda de verkliga värdena. Härav har blivit en följd, att skatteprocenten, i den mån skatterna belasta fastigheterna, ingalunda är någon exponent för det verkliga skattetrycket utan låter detta synas tyngre än vad det i verkligheten är. Hän-syn till denna omständighet har dock icke kunnat tagas vid de nu ifrågavarande statsunderstödens beräkning, enär samma förhållande synes råda i landet i dess helhet.

En särskild omständighet medför emellertid, att en beräkning av det för statsunderstöd erforderliga beloppet överhuvud är ganska vansklig. Statsunderstöd skall nämligen utgå endast i kommuner med särskilt högt skattetryck och står i visst förhållande till det belopp, varmed skattetrycket överstiger en viss höjd. Den procentuella ökningen av skattetrycket i dess helhet behöver ej vara så stark för att högst avsevärt inverka på den relativa höjden av den del av skattetrycket, som ligger till grund för statsunderstödet beräkning. Då dessutom understödet, när skattetrycket uppnått den föreskrivna höjden — av skäl som äro grundade i understödets natur och syfte — utgår efter en starkt progressiv skala, kan en förhållandevis ringa ökning av skattetrycket utöva syn-

nerligen stark verkan på understödets storlek. Betydelsen av sistnämnda omständighet framgår däraf, att antalet av de sökande kommuner, som äro berättigade till statsunderstöd, i själva verket ej mycket överskrider det antal av 424, vartill hänsyn tagits vid anslaget beräkande. Att denna siffra åter ej överskridits mera än som skett, torde delvis bero därpå, att vid beviljande av statsunderstöd hänsyn skall tagas även till de närmast föregående årens skattetryck. Det synes därför ej osannolikt, att, även om skattetrycket ej skulle ytterligare stegras, antalet av de kommuner, som ett kommande år kunna bliva berättigade till understöd, blir avsevärt större. Som en motverkande faktor i fråga om anslaget stegring lär emellertid kunna anföras den omständigheten att fastigheternas taxeringsvärden innevarande år torde komma att betydligt höjas.»

Att anslaget för år 1920 i 1919 års statsverksproposition, trots det de tidigare årens anslag visat sig så otillräckliga, icke höjdes, berodde, enligt vad som framgår av statsrådsprotokollet för den 9 januari 1919 (sjunde huvudtiteln sid. 470), därpå, att verkningarna på kommunernas finanser av de år 1918 verkställda höjningarna av fastigheternas taxeringsvärden ännu icke låtit sig skönja, och att därför en tillförlitlig beräkning av behovet fortfarande icke kunde ske.

Jag övergår nu till att i korthet redogöra för vad som vid 1920 års riksdag förekom i skatteutjämningsfrågan.

Vid anmälan i statsrådet den 12 mars 1920 av frågan om proposition med förslag till kommunalskattelag (nr 191) yttrade dåvarande chefen för finansdepartementet beträffande skatteutjämningsfrågans ställning till spörsmålet om kommunalbeskattningen i dess helhet (sid. 58—60):

»Den stora olikheten i skattetrycket inom olika kommuner beror till avsevärd del ytterst av kommunernas territoriella begränsning och den därav föranledda ojämna tillgången på beskattningsföremål. Ju större kommunerna gjordes, desto mera skulle olikheterna utjämnas.

Såsom ett steg i riktning mot en skatteutjämning på nu antytt sätt kunna betecknas lagen den 13 juni 1919 (nr 293) om ordning och villkor för ändring i kommunal och ecklesiastik indelning samt lagen samma dag (nr 294) om kommunalförbund.

Givetvis kan emellertid en verklig lösning av skatteutjämningsfrågan icke vinnas på denna väg. Kommunens område måste alltid förbliva jämförelsevis begränsat, enär en sammanslagning av allt för stora områden till en kommun av flera anledningar ej låter sig göra. För ernående av en skatteutjämning måste därför vidtagas åtgärder, som avse direkt bidrag eller understöd i en eller annan form till kommunerna.

Härvid måste man emellertid beakta arten av de anordningar, som skola bekostas av kommunerna. I den mån fråga är om tillgodoseende av rent lokala intressen, torde väl nämligen kommunerna böra, åtminstone såsom regel, även i

sista hand vidkännas kostnaderna därför, oavsett huruvida utgifterna äro större eller mindre. Det är egentligen endast i fråga om kostnaderna för angelägenheter av mera allmänt — närmast statligt — intresse, som kommunerna kunna anses hava befogade anspråk på bidrag från det allmänna. Redan nu utgå betydande anslag till kommunerna i form av bidrag till deras kostnader för vissa dylika allmänna angelägenheter, såsom till skolväsendet m. m. Att enbart genom dylika bidrag eller anslag till rikets samtliga kommuner bereda tillräcklig lättnad för de fattigare kommunerna torde dock — åtminstone för närvarande — icke vara praktiskt genomförbart. Ej heller synes det låta sig göra att på staten eller kommuner av högre ordning överflytta det direkta ombesörjandet av vederbörande angelägenheter. Av rent praktiska skäl torde nämligen alltid åtminstone en del av desamma böra i första hand ombesörjas av vederbörande primärkommuner, enär dessa, såväl på grund av de kommunala myndigheternas kännedom om ortsförhållandena som jämväl i övrigt, måste anses vara bäst skickade att på ett ändamålsenligt och billigt sätt ombesörja respektive anordningar. Härtill kommer, att det i åtskilliga fall knappast kan avgöras, vilketdera intresset, det kommunala eller det statliga, är övervägande, vadan ett överflyttande från kommunerna av dem nu åvilande uppgifter redan av denna grund är i dylika fall uteslutet.

I sista hand läres därför i och för skatteutjämnningen erfordras direkt understöd till särskilt skattetyngda kommuner.

Emellertid är den nuvarande stora olikheten i skilda kommuners skattebördor understundom delvis endast skenbar och beroende såväl på ett mindre tillfredsställande taxeringsförfarande överhuvudtaget som ock därpå, att gällande lagstiftning icke på ett lämpligt sätt fördelar skattskyldigheten mellan de olika beskattningsföremålen, samt att i följd härav skattetrycket inom skilda kommuner kommer att under i övrigt likartade omständigheter te sig olika allt efter det förhållande, vari de olika beskattningsföremålen förekomma inom respektive kommuner. Givetvis kan och bör ett *slutligt* ordnande av skatteutjämningsfrågan icke äga rum, innan sättet för fördelningen av utskylderna å medlemmarna inom en och samma kommun blivit bestämt. Först efter det en skattereglering genomförts, kan nämligen kommunens verkliga bidragsbehov definitivt fastställas.

Därmed är emellertid icke sagt, att kommunernas behov av understöd skall lämnas opåaktat, till dess skatteutjämningsfrågan kan slutligt ordnas. Tvärtom avser jag att föreslå en utdebitering för skatteutjämningsändamål av medel, som torde kunna antagas bliva för ändamålet tillräckliga. Vad som sagts därom, att med en slutlig lösning av utjämningsfrågan måste tillsvidare anstå, avser endast, att de enligt föreliggande förslag för skatteutjämningsändamål inflytande medel tillsvidare måste fördelas efter provisoriska grunder.»

Av den i propositionens fortsättning lämnade historiken framgår, att även författarna till 1917 års båda kommunalskatteförslag — vanligen benämnda, det ena Eiserman—von Wolckers och det andra Landéns förslag — likasom över förslagen hörda myndigheter varit av den uppfattningen, att en definitiv lösning av skatteutjämningsfrågan

kunde vinnas först sedan en rationell lösning av skatteregleringsfrågan blivit ernådd.

I sin redogörelse för det skattesystem, som förslaget till kommunalskattelag innefattade, utvecklade föredragande departementschefen, hurusom den kommunala inkomstbeskattningen borde verkställas i två former, en proportionell kommunal inkomstskatt och en kommunal progressivskatt, varefter han fortsatte:

»Då en progressiv beskattning i främsta hand avser att täcka de kommunernas utgifter, som avse mera allmänna ändamål, men det just är för sådana utgifter, som de skattetyngda kommunerna böra erhålla gottgörelse vid skatteutjämningen, så synes det lämpligt, att denna progressiva skatt tillika användes i skatteutjämningssyfte, så att en viss del av vad som inflyter genom skatten får behållas av vederbörande kommun och återstoden användes för skatteutjämningsändamål. Skatten bör utgå efter för hela landet lika, i skatteförfattningen angiven skattesats; denna bör vara så avpassad, att progressivskatten tillsammans med den kommunala inkomstskatten i en kommun med medelhögt skattetryck åstadkommer en väl avvägd progression i beskattningen.»

På tal om repartitionsgrunder m. m. yttrade slutligen föredragande departementschefen beträffande den kommunala progressivskatten, bland annat, följande:

»Progressivskatten är avsedd att i erforderlig utsträckning användas för skatteutjämning. Det synes mig lämpligt, att i första rummet den av bolag erlagda progressivskatten tages i anspråk för sådant ändamål. Progressivskatten skall nämligen utgöras i samma kommun som inkomst- och förmögenhetsskatten, d. v. s. beträffande bolag i den kommun, där bolagets styrelse har sitt säte. Då denna kommun och bolaget ofta hava föga med varandra att skaffa, kan kommunen ej heller hava några anspråk på att erhålla en mera betydande del av progressivskatten. Förslaget utgår från att endast 10 procent skall stanna inom kommunen och återstoden gå till skatteutjämning. Den progressivskatt, som utgöres av enskilda, är avsedd att med större delen tillfalla den egna kommunen. Om 25 procent av denna skatt får disponeras för utjämningsändamål, torde, såvitt nu kan bedömas, fullt tillräckliga medel därtill erhållas.»

De medel, som sålunda skulle komma att erhållas för skatteutjämning, beräknades till omkring 27 miljoner kronor.

1920 års riksdags andra särskilda utskott, det så kallade kommunalskatteutskottet, uttalade beträffande den även av utskottet accepterade kommunala progressivskatten — under framhållande, att enligt utskottets mening blott en fjärdedel av progressivskatten från såväl enskilda som bolag borde användas för utjämningsändamål — bland annat följande. Vad beträffade den del av progressivskatten, som avsetts för utjämning

Kommunal-
skatte-
utskottet.

av skattetrycket olika kommuner eller andra menigheter emellan, hade utskottet ansett, att, då inga nya grunder för denna utjämning ens antydningssvis blivit angivna i den kungl. propositionen, och då det efter utskottet tillgängliga underrättelser knappast torde vara att vänta, att någon mera omfattande utjämningsplan kunde komma att föreläggas nästkommande riksdag, försiktigheten bjöde att skapa någon säkerhet mot att denna del av progressivskatten skulle komma att upptagas i vidare mån än som vore erforderligt för det syfte, för vilket den vore särskilt avsedd. I enlighet härmed hade man tänkt sig, att de för skattentjämning avsedda 25 procenten av skattens belopp visserligen skulle påföras samtidigt med kommunandelen, 75 procent, men att uppbörd av utjämningsandelen ej skulle ske, förrän det samlade behovet av medel för sagda ändamål blivit av Kungl. Maj:t konstaterat; skulle därvid befinnas, att det påförda beloppet överstege det sålunda konstaterade behovet med skälig marginal för restantier vid uppbörden, hade Kungl. Maj:t att förordna om motsvarande nedsättning av denna del av skatten. Utskottet erinrade, att grunderna för utjämningen givetvis fortfarande som hittills komme att bestämmas av Kungl. Maj:t och riksdagen gemensamt.

Utskottet beräknade, att med de av utskottet förordade progressivskalor utjämningsandelen av progressivskatten på grundval av 1917 års taxeringar skulle kunna beräknas till 11 miljoner kronor. All sannolikhet talade emellertid enligt utskottets mening för att progressivskatten — åtminstone den del därav som inflöte från enskilda — komme att giva betydligt större avkastning äu den, som beräknats på grund av 1917 års taxeringssiffror.

I den speciella motiveringen för den kommunala progressivskatten återfinnas endast ett par kortfattade punkter om progressivskattens utjämningsandel. Jag torde här endast böra återgiva ett uttalande, att utjämningsandelen vore avsedd att, sedan särskilda föreskrifter därom av Konung och riksdag ett följande år meddelats, i då beslutad utsträckning tagas i auspråk för utjämning.

Riksdagens
beslut.

Särskilda utskottets förslag i, bland andra, förevarande fråga bifölls av riksdagen. Det torde böra anmärkas, att särskilda utskottets motivering uttryckligen av riksdagen åberopades i dess skrivelse i ärendet.

Förord-
ningen 19
november
1920 om
kommunal
progressiv-
skatt m. m.

I överensstämmelse med riksdagens beslut utfärdades den 19 november 1920 förenämnda förordning om kommunal progressivskatt för åren 1921—1924 (nr 761).

I dess 3 § stadgas, att av progressivskattens grundbelopp skola sjuttiofem procent (kommunandelen) i den utsträckning och i enlighet med de föreskrifter, som i förordningen samma dag angående särskilda grunder för utgörande av 1921—1924 års allmänna kommunalutskylder m. m. stadgas, användas till täckande av vederbörande kommuners, församlingars och skoldistrikts skattebehov. Återstående tjugofem procent (utjämningsandelen) skola i den utsträckning och i enlighet med de föreskrifter, som särskilt stadgas, uttagas för användning till utjämning av skattestrycket olika kommuner eller andra menigheter emellan. Uppbörd av utjämningsandel skall äga rum först sedan Kungl. Maj:t för varje år, efter att hava prövat hela behovet av medel för utjämning, meddelat särskild föreskrift därom. Enligt 4 § första stycket skall skattskyldig uppföras till kommunandel av progressivskatten i den eller de kommuner, där han under nästföregående år åtnjutit inkomst, för vilken taxering till bevillning skall äga rum, och till utjämningsandel i den kommun, där han taxeras till inkomst- och förmögenhetsskatt.

Beträffande *taxering* till kommunal progressivskatt är att märka, att sådan enligt 5 § verkställes i den kommun, där skattskyldig taxeras till inkomst- och förmögenhetsskatt, i samband med taxeringen till dylik skatt, samt att enligt 8 § skola i taxeringslängden av taxeringsnämnden i den kommun, där taxeringen äger rum, i särskilda kolumner införas uppgifter om progressivskattens grundbelopp ävensom kommunandel och utjämningsandel av densamma.

I fråga om *uppbörden* lämnas utöver det redan anförda i 5 § av förordningen den 19 november 1920 (nr 762) angående särskilda grunder för utgörande av 1921—1924 års allmänna kommunalutskylder m. m. den anvisningen, att vederbörande kommunala debiterings- och uppbördslängd skall för varje skattskyldig upptaga, bland annat, utjämningsandel av progressivskatten. I det vid samma förordning fogade formulär till debiterings- och uppbördslängd å kommunalutskylder upptages även i särskild kolumn »Den kommunala progressivskattens utjämningsandel», varjämte en särskild kolumn förefinnes för avkortningar å utjämningsandelen. I det vid förordningen fogade formulär till debetsedel å kommunalutskylder upptages likaledes en kolumn för utskylder till skatteutjämning.

Härmed torde jag hava redogjort för de tidigare åtgöranden och uttalanden i skatteutjämningsfrågan, vilka böra tjäna som utgångspunkt i det följande.

Jag tager då till en början fasta på att 1920 års kommunalskatte-

Departementschefen.

Skatteutjämningsfrågan bör lösas provisoriskt.

utskott — och i anslutning till detta riksdagen — förutsatt, att någon mera omfattande utjämningsplan icke skall komma att föreläggas den nu samlade riksdagen. Riksdagen har alltså, i likhet med föredragande departementschefen vid framläggandet av förslaget till kommunalskattelag, tänkt sig endast en provisorisk lösning av frågan.

Något annat kan ej heller enligt min uppfattning för närvarande ifrågasättas. Det är ej möjligt att ännu överblicka verkningarna av den av 1920 års riksdag antagna provisoriska kommunalskattereformen, och redan därav följer, att ej ens omfattningen av *behovet* av en skatteutjämning nu kan bedömas. *Emot* ett mera definitivt ordnande för närvarande av skatteutjämningsfrågan talar även med en viss styrka den omständigheten, att en jämförelsevis betydande ojämnhet i nivån på fastighetstaxeringsvärdena alltjämt torde vara rådande, något som föranleder, att den siffra, som betecknar den kommunala utdebiteringsprocenten, icke alltid giver ett tillförlitligt uttryck för det verkliga skattetrycket inom kommunen. Det torde visserligen finnas fog för en förhoppning, att det förslag angående allmän fastighetstaxering under år 1922 av för ändamålet särskilt sammansatta uppskattningsnämnder, som Kungl. Maj:t den 18 mars 1921 avlätit till riksdagen, skall, därest det antages, i avsevärd mån råda bot för detta missförhållande. Verkningarna av den nya fastighetstaxeringen kunna emellertid icke göra sig gällande förrän med avseende å de kommunala utdebiteringar, som beslutas under hösten år 1922. Ett provisorium även i skatteutjämningsfrågan torde vara nödvändigt i varje fall för det närmaste året. I likhet med dem, som, enligt vad av det föregående framgår, tidigare uttalat sig därom, håller jag emellertid före, att frågan om en mera definitiv lösning av skatteutjämningsfrågan icke lämpligen bör företagas till avgörande, förrän den avsedda definitiva reformen i fråga om skatte regleringen kommit till stånd och dess verkningar kunna bedömas.

Jag kommer sålunda nu att föreslå endast ett provisorium i fråga om skatteutjämningsfrågan. Huruvida det kan befinnas lämpligt att bibehålla detta provisorium i huvudsak oförändrat ända tills den definitiva utformningen av normer för skatteutjämningsfrågan kan äga rum, vill jag låta vara osagt. Jag anser det i varje fall icke osannolikt, att, när man kan något överskåda verkningarna av det nu gällande provisoriet i skatteregleringsfrågan, det skall visa sig lämpligt att, särskilt med hänsyn till den väntade effekten av 1922 års allmänna fastighetstaxering, utveckla eller eventuellt modifiera de bestämmelser, som nu torde bära meddelas främst med tanke på det närmaste året.

Uppenbarligen ligger det närmast till hands att, när det gäller att även i fortsättningen träffa provisoriska anordningar, bygga på den grund, som redan gives. Det skall också, enligt min uppfattning, visa sig möjligt att genom vissa ändringar i nu gällande bestämmelser nå ett jämförelsevis tillfredsställande resultat.

(Grunden för
skatteutjäm-
ningen.

Bland de olägenheter, som kunna sägas vidlåda det nuvarande systemet för skatteutjämningen, torde i främsta rummet böra märkas den frestelse till bristande sparsamhet, som följer med det proportionsvis stora statsbidraget, när skattetrycket nått en viss höjd. När skattetrycket går upp så högt som till 16 procent (för kommunal-, landstings- och vägskatt tillsammans), kunna ytterligare utgifter för fattigvård och skolväsen beslutas i den ganska säkra förvissningen, att statsverket skall gälda dem med ej mindre än tre fjärdedelar. Överstiger skattetrycket, till den del det avser utgifter för fattigvård och skolväsen, redan förut mera avsevärt siffran 4.5 procent, men är det samlade skattetrycket i kommunen ej så stort, att kommunen kan få ersättning för hela överskottet, kan kommunen besluta eljest ej nödvändig ökning i utdebiteringen för kommunens rent privata ändamål och få den till stor del ersatt med statsmedel. Åtminstone med det före innevarande år gällande kommunalskattesystemet, enligt vilket jordägare skattat endast för 6 procent på ofta mycket låga taxeringsvärden, har för jordbrukare på vissa håll en utdebitering på 16 à 20 procent ej representerat något omåttligt skattetryck, och det råder intet tvivel, att man stundom i vissa landskommuner ansett sig kunna bära en ökning, då man i alla fall skulle erhålla måhända tredubbla beloppet av det egna utläggat i statsunderstöd. Det är visserligen sant, att man sökt träffa garantier för att understöd ej skall utgå för utgifter, som böra täckas med lånemedel. Dessa garantier torde emellertid i praktiken ej hava varit tillräckliga för att helt förhindra missbruk av understödsrätten. Otvivelaktigt har man ofta i kommunerna uppgjort sina budgeter med den givna utgångspunkten, att avsevärda delar av desamma i realiteten komme att täckas med statsunderstöd — att understödet utgår direkt till de skattskyldiga och ej till kommunens kassa, innebär ju i huvudsak endast en formell distinktion.

Det ligger sålunda vikt vid att för framtiden om möjligt förekomma, att den kommunala budgeten uppgöres under den förvissningen, att man av utjämningsmedel skall bekomma kanske huvudparten av vad som erfordras för att täcka ökade utgifter. Härmed vill jag icke hava sagt, att kommunen under alla förhållanden bör vara *utesluten* från att erhålla ett så stort understöd, som hittills utgått, utan vill endast hava betonat vikten av att kommunen icke bör med säkerhet kunna räkna därpå i

förväg. Konsekvensen av dessa synpunkter synes bliva den, att prövningen av understödsansökningarna icke bör vara bunden av så kategoriska normer, som för närvarande är händelsen, utan verkställas med mera hänsynstagande till i de särskilda fallen rådande sakliga förhållanden.

För en mera saklig prövning av understödsansökningarna än den nuvarande synes emellertid den gällande ordningen beträffande understödets utdelande vara mindre väl lämpad. Ansökningarna prövas efter utlåtanden av vederbörande länsstyrelser av Kungl. Maj:t i finansdepartementet. Den granskning, som av länsstyrelserna kan ägnas ansökningarna, är i allmänhet av i huvudsak rent formell art. Den egentliga granskningen verkställs inom finansdepartementet under en jämförelsevis begränsad tid, och det är klart, att, även om det enligt gällande föreskrifter ginge för sig att anställa en verklig realprövning, inom departementet knappast kan finnas representerad den särskilda sakkunskap, som skulle vara erforderlig för en sådan.

En omarbetning av nu gällande bestämmelser synes därför främst böra inrikta sig på att *dels* åstadkomma en mera saklig prövning efter friare grunder, *dels ock* utfinna en sådan ordning för granskningen av inkomna ansökningar, som möjliggör en dylik prövning.

Friare prövning av ansökningar om understöd.

Vad den förra frågan beträffar, synes den mig lämpligen kunna ordnas på följande sätt. Understöd medgives fortfarande endast för täckande av utgifter till ändamål, vilka egentligen äro att anse såsom statsändamål, i den mån dessa utgifter överstiga en viss utdebitering för 100 kronors inkomst. Till spörsmålet, vilka utgifter i detta sammanhang böra få medräknas och huru siffran för nämnda utdebitering bör bestämmas, skall jag sedermera återkomma. Ävenledes är jag av den uppfattningen, att ett villkor för erhållande av understöd fortfarande bör vara, att hela skattetrycket i kommunen genom kommunal-, landstings- och vägskatt överstiger en viss höjd. Däremot bör enligt min mening kommunen icke kunna på förhand räkna med att få understöd med mer än högst hälften av någon del av utdebiteringen. Med andra ord, siffran 75 procent i den nuvarande skalan bör utbytas mot 50 procent. I konsekvens härmed synas även de lägre siffrorna i skalan böra sänkas, så att skalan börjar med 30 i stället för 40 procent. Huru högt det samlade skattetrycket bör vara, för att understöd skall kunna i förväg påräknas, skall jag i det följande söka angiva.

Efter de grunder, som bestämmas i anslutning till nu nämnda riktlinjer, bör i allmänhet kommunen kunna i förväg påräkna understöd.

Jag förutskickar dock redan nu, att den myndighet, som prövar ansökningarna, icke bör betagas rätten att obunden av uttryckliga föreskrifter med hänsyn till eventuellt rådande särskilda förhållanden nedsätta understödet eller vägra sådant.

Emellertid bör den prövande myndigheten hava till sitt förfogande visst belopp att utöver vad som kan följa av ovan antydda regler tilldela understöd åt sådana kommuner, där skattetungan är särskilt stor och uppenbarligen icke självförfädd. Även vid denna friare prövning synes understöd böra tilldelas endast kommuner, i vilka den totala utdebiteringen överstiger den siffra, som kan komma att bestämmas såsom minimigräns för det mera obligatoriska understödet. Likaledes bör även vid denna tilldelning den prövande myndigheten vara bunden av den förut angivna begränsningen till utgifter för statsändamål, i den mån dessa överstiga viss utdebiteringsprocent. Men inom dessa gränser bör den prövande myndigheten vara formellt obunden av varje skala, blott hela det belopp, som för ändamålet kan anslås, icke överskrides.

Genom denna kombination av en mera obligatorisk och en rent fakultativ rätt till understöd synes man kunna å ena sidan fullt tillgodose berättigade krav på understöd och å andra sidan lägga hämsko för eventuella beräkningar att draga särskild fördel av understödsrätten.

En sådan anordning förutsätter emellertid, såsom förut antytt, att organ förefinnas, vilka kunna verkställa en sakkunnig granskning av inkomna ansökningar. Det torde visserligen vara lämpligt, att den slutgiltiga prövningen förbehålles Kungl. Maj:t. Likaså böra såsom hittills vederbörande länsstyrelser avgiva utlåtanden över ansökningarna. Önskvärt är även, att länsstyrelserna i större utsträckning än hittills höra landsfiskaler och andra, som kunna väntas sitta inne med särskilda förutsättningar att bedöma vederbörande kommuners ekonomiska ställning. Förslag till fördelning av understödet synes emellertid — och det är i detta avseende jag vill föreslå en ny anordning — sedan ansökningarna inkommit från länsstyrelserna, böra upprättas av en särskild, i praktiska kommunala angelägenheter sakkunnig beredning, vars medlemmar utses av Kungl. Maj:t. Innan beredningen tillsättes, bör styrelsen för Svenska landskommunernas förbund lämnas tillfälle att inkomma med förslag å för ändamålet lämpliga personer. Ärendena förberedas och föredragas för de sakkunniga av en särskild föredragande, som likaledes torde böra utses av Kungl. Maj:t. Föredraganden utför i huvudsak samma arbete och beräkningar, som hittills verkställts av vederbörande före-

Organ för
prövning av
ansökningar
om under-
stöd.

dragande inom finansdepartementet. Det förefaller, som skulle den sakkunniga beredningen icke behöva vara i arbete mer än sammanlagt en eller annan vecka varje år. Någon synnerlig kostnad torde den därför ej medföra. Ersättning till de sakkunniga ävensom till föredraganden hos dessa synes böra utgå av utjämningsmedel och bestämmas av Kungl. Maj:t.

Beräkningar
angående
understödet
storlek.

Innan jag övergår till detaljerna i frågan torde jag till dess närmare belysande få anföra vissa statistiska uppgifter. I övrigt tillåter jag mig härutinnan hänvisa till en i ämnet verkställd särskild utredning, vilken torde få såsom bilaga fogas vid statsrådsprotokollet.

De år 1920 utdelade understödets sammanlagda belopp uppgick, såsom förut omnämnts, till omkring 4,032,000 kronor. Därest ej begränsningen genom den i förhållande till det samlade skattetrycket bestämda maximiskalan förefunnits, skulle understödet i samma kommuner hava uppgått till ungefär 5,730,000 kronor. Blott i 153 kommuner av 613 har understöd erhållits svarande mot hela den kostnad för fattigvård och skolväsen, som överskjutit 4.5 procents utdebitering. Därest understödet ej varit bundet vid vissa utgifter, utan endast begränsats av nyssnämnda skala, skulle dess hela belopp hava uppgått till cirka 4,489,000 kronor.

Det material, som står till buds för att beräkna storleken av utjämningsandelen av den kommunala progressivskatten för år 1921, är så knapphändigt, att resultatet av beräkningen måste anses ytterst osäkert. Man torde ej med någorlunda trygghet kunna kalkylera med ett belopp av mer än 12 à 15 miljoner kronor. Att grunderna för skatteutjämnningen måste bestämmas så, att detta belopp icke kommer att överskridas, är uppenbart. Jag håller emellertid före, att det med nuvarande fastighetstaxering och med de principer för utjämnningen, som nu kunna komma att fastställas, skall visa sig olämpligt att binda sig vid sådana siffror, att hela beloppet kan beräknas bliva taget i anspråk. Under nuvarande tid bör framför allt sparsamhet eftersträvas icke minst i den kommunala hushållningen, och det kan icke fränkommas, att en ökad understödsrätt har verkningar i motsatt riktning. Det torde ofta förhålla sig så, att vad man vant sig vid även i fråga om utgifter anser man sig fortfarande kunna bära, om man också skulle draga sig för en mera avsevärd ökning i utgifterna. Antag att utdebiteringen i en kommun hittills hållit sig vid 10 procent. Statsunderstöd har då enligt hittills gällande regler icke erhållits. Därest bestämmelserna nu bleve ändrade så, att understöd skulle kunna erhållas med exempelvis hälften av vad som överstiger 8 procent, så skulle utdebiteringen kunna utan kostnadsökning för de skattskyldiga ökas till 12 procent. Givet är, att

i så fall frestelsen skulle ligga nära till hands att vidtaga för kommun-medlemmarna gagneliga åtgärder, varigenom utdebiteringen komme att höjas på antytt sätt. Att något sådant ej bör uppmuntras, är emellertid tydligt.

Riksdagens mening synes visserligen hava varit att utvidga den nuvarande understödsrätten. Vid sådant förhållande synes det hava kunnat ifrågasättas att något sänka siffran 10 procent såsom gräns för samma rätt. Den kommunala utdebiteringsprocenten har emellertid de senaste åren trots en mycket stark stegring i inkomsterna visat en utomordentligt stark ökning. Medelutdebiteringen på landet av kommunalskatt, landstingsskatt och vägskatt som år 1912 var 6.95 procent, utgjorde sålunda år 1919 ej mindre än 9.49 procent, trots det att den uppskattade inkomsten under samma tid tredubblats. Det synes vara att befara, att den minskning i inkomsterna, som redan begynt och otvivelaktigt under den närmaste tiden kommer att fortfara, icke skall motsvaras av en liknande sänkning i kommunernas utgifter, utan att den kommunala skattebördan alltjämt kommer att förete ökning. Därtill kommer, att verkningarna av de nya provisoriska grunderna i fråga om kommunalbeskattningen ännu ej gjort sig gällande, varför man icke känner, huruvida dessa komma att medföra en ökning eller en minskning i utdebiteringsprocenten. I förra riktningen verka — säkerligen ej oväsentligt — isynnerhet de skattefria avdragen ifråga om all inkomst utom den, som svarar mot det till fastighetsbevillning taxerade beloppet. I den senare riktningen åter verkar dels den kommunala progressivskatten, som beräknas täcka en del av skattebehovet, innan den allmänna utdebiteringen begynner, dels ock den ökade skattskyldigheten för fastighetsägare. Det är väl att vänta, att förhållandet mellan dessa båda faktorer kommer att ställa sig olika i olika kommuner, men huruvida tendensen blir i genomsnitt uppåt- eller nedåtgående, är svårt att bedöma. Jag torde böra tillägga, att 10 procents utdebitering för framtiden kommer att för flertalet beteckna ett *lägre* skattetryck än nu, nämligen för alla dem, som komma i åtnjutande av skattefritt avdrag. Har en person 10,000 kronors inkomst, har skatten med 10 procents utdebitering hittills varit 1,000 kronor. Kommer han nu i åtnjutande av ett skattefritt avdrag om effektivt t. ex. 1,500 kronor, blir skatten med samma utdebiteringsprocent blott 850 kronor, vilket ju betyder en minskning i det verkliga skattetrycket.

Det torde i varje fall kunna tagas för visst, att medelutdebiteringen i form av allmänna kommunalutskylder på landet icke kommer

Understöd i förhållande till hela skattetrycket i kommunen.

att under den närmaste framtiden väsentligen understiga 10 procent. Rent principiella skäl synas mig tala för att icke meddela understöd i sådan utsträckning, att utdebiteringen bringas ned under detta tal. Det torde böra bemärkas, att, när anslag till statsunderstöd åt synnerligt skattetyngda landskommuner första gången år 1917 beviljades, medeltalet låg åtskilliga procent under siffran 10, vilken då gjordes till minimigräns för erhållande av understöd.

Jag finner det på grund av nu anförda skäl icke rådligt att medgiva understöd åt kommuner, i vilka utdebiteringen å allmänna kommunalutskylder, landstingsskatt och vägskatt understiger 10 procent. Skalan för den mera obligatoriska understödsrätten synes mig böra bestämmas så, att för den del av skattetrycket, som överstiger 10 men ej 12 kronors utdebitering för 100 kronors inkomst, understöd kan erhållas med 30 procent, för vad som överstiger 12 men ej 14 kronors utdebitering med 40 procent samt för vad som överstiger 14 kronors utdebitering med 50 procent. Det är givetvis ytterst vanskligt att avgöra, huru mycket detta kan betyda i kostnad. Jag håller dock för sannolikt, att, om den kommunala utdebiteringen ej alltför våldsamt ökas, siffran icke bör komma att överstiga 4 å 5 miljoner kronor. Härvid räknar jag med, att antalet sökande kommuner troligen blir väsentligt större än nu, då det nämligen vill förefalla, som om ett stort antal kommuner, vilka hittills varit berättigade till understöd, icke sökt sådant.

Understöd
blott till
utgifter för
vissa stats-
ändamål.

Redan de s. k. skatteutjämningsakkunniga erinrade på sin tid, att bland kommunala utgifter för statsändamål av betydelse funnes utom sådana för fattigvård och folkskoleväsen även utgifter för kyrkoväsen. Vad beträffar bidrag till prästerskapets avlöning hänvisade de sakkunniga till särskilda förhållanden, som gjorde det mindre lämpligt att överhuvud vid beräkning av understöd åt skattetyngda kommuner medtaga dessa bidrag, vilka utginge vid sidan av den vanliga kommunala utdebiteringen. I fråga om utgifter för byggnader och reparationer av kyrka yttrade de sakkunniga, bland annat, följande: Det kunde visserligen vara sant, att dylika utgifter inom åtskilliga kommuner, dock ej många, vore betungande nog. Då emellertid den medeltalssiffran, vartill enligt förslaget utgifterna för statsändamål genom understödet skulle nedbringas, komme att höjas, därest utgifterna för byggande och reparation av kyrka medräknades, och det kunde antagas, att kommuner, som icke hade dylika utgifter, härigenom bleve utestängda från måhända eljest förefintlig möjlighet att erhålla understöd, hade det ansetts lämpligast att bortse även från sistberörda utgifter.

I praktiken har det emellertid visat sig, att ett ej så ringa antal kommuner med hög utdebitering för kyrkliga ändamål fått ett förhållandevis obetydligt understöd eller gått helt och hållet miste om understöd. Jag finner det till förekommande härav skäligt, att även kostnader för kyrkliga ändamål — dock ej bidrag till prästerskapets avlöning — medräknas vid fastställandet av underlaget för understödet. Detta bör givetvis å andra sidan förorsaka, att den utdebiteringssiffra, vars överskridande är ett villkor för understödet, beräknas med hänsynstagande även till dessa utgifter.

Medeltalsdebiteringen till utgifter för fattigvård, folkskole- och kyrkoväsen har, enligt vad approximativa beräkningar givit vid handen, för år 1919 uppgått till cirka 5.8 procent. I vad mån denna siffra kan komma att beteckna medeltalet för framtiden, är givetvis svårt att bedöma. Även om man godtager siffran oförändrad, tror jag emellertid, att densamma för den mera obligatoriska understödsrätten skulle få föga praktisk betydelse, då det i förhållande till skattetrycket i dess helhet i enlighet med den förut omnämnda skalan uträknade beloppet oftast skulle bliva det lägre och därför bestämmande för understödets storlek. Då möjligheten att efter särskild prövning av Kungl. Maj:t erhålla understöd utöver sagda belopp skulle vara direkt bunden vid den utdebitering för statsändamål, som överstege viss siffra, har denna dock sin särskilda betydelse. Sättes denna siffra så lågt som till 5.5 procent, så torde den visserligen komma att i enstaka fall innebära någon ökning i det mera obligatoriska understödet, men får huvudsakligast den verkan, att Kungl. Maj:t vid sin fakultativa prövning får något friare händer, än om siffran sättes högre. Jag anser mig därför i mitt förslag böra stanna vid att understöd skall kunna medgivas endast för utgifter för fattigvård, folkskole- och kyrkoväsen, i den mån dessa överstiga 5.5 procents utdebitering.

Det belopp, som skulle ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för att utan band av förenämnda skala, inom de gränser, som betingas av det nu senast berörda villkoret, tilldelas skattetyngda kommuner, synes mig skäpligen böra bestämmas till 3 miljoner kronor.

Enligt det nu anförda skulle ett belopp troligen ej överstigande 8 miljoner kronor komma att tagas i anspråk för skatteutjämning. I varje fall torde det få anses otvivelaktigt, att utjämningsandelen av den kommunala progressivskatten skall visa sig tillräcklig att täcka vad som kommer att erfordras, även om beloppet skulle komma att överstiga nämnda siffra.

Särskilda
spörsmål.

I fråga om detaljerna i villkoren för erhållande av understöd synas de nuvarande bestämmelserna i allmänhet kunna bibehållas. Jag torde dock böra vidröra vissa olägenheter, som vidlåda dessa bestämmelser.

I sådant avseende må främst anmärkas, att understöd beräknas och utbetalas till vederbörande kommun även för den marginal, som beräknats för restantier, ehuru detta understöd aldrig kommer att av kommunen utbetalas till vederbörande skattskyldiga. Antag, att i en kommun utdebiteringsbehovet är 180,000 kronor och hela den inkomst, varpå utdebiteringen skall beräknas, 1,000,000 kronor. Därest alla de skattskyldiga beräknades betala sin skatt, skulle utdebiteringsprocenten bliva 18. Nu kan det emellertid ej påräknas, att mer än exempelvis 90 procent av skatten inflyter och utdebiteringsprocenten måste därför sättas till 20. Efter sistnämnda siffra skall understöd beräknas med viss procent för varje inkomstkrona, och understöd efter samma procent kommer också att av kommunen utdelas till dem av de skattskyldiga, som betala sin skatt. Den återstående tiondelen av understödet däremot stannar hos kommunen såsom behållning för dess kassa, vilken, därest kommunen rätt beräknat sin ställning, bör redovisa överskott med samma belopp. Detta överskott kommer givetvis i verkligheten följande års skattskyldiga till godo, ehuru det formellt sett innebär, att de för det löpande året försumliga skattskyldigas skuld till kommunen minskas. Att genom någon särskild bestämmelse förekomma det nu berörda missförhållandet torde vara synnerligen svårt och lärer väl ej heller behöva ifrågasättas, då olägenheterna i vanliga fall ej torde bliva synnerligen stora. Skulle missbruk, exempelvis i form av beräkning utav alltför stora restantier, förmärkas, bör dock givetvis Kungl. Maj:t hava i sin hand att vid utmätande av understödet därtill taga vederbörlig hänsyn.

Förhållan-
den, som
medföra
minskning i
understöd.

Av övriga nu gällande detaljbestämmelser har jag särskilt uppmärksammat den, att, om kommun icke eller endast delvis begagnat sig av den i 3 § i lagen om skogsaccis m. m. den 11 oktober 1912 medgivna rätt att såsom tillskott till täckande av utgifter använda skogsaccismedel, eller om kommun för sådant ändamål icke använt därför eljest tillgängliga medel, skall vid fastställande av skattetrycket medräknas endast den uttaxering, som skulle erfordrats, därest nämnda tillgångar kommit till dylik användning. Det har stundom visat sig, att en kommun haft en mindre skogsaccisfond, som icke anlitats utan år efter år fått vara orörd. Samma belopp har emellertid för varje nytt år måst avräknas vid fastställande av det skattetryck, som fått tagas i betraktande vid tilldelande av statsunderstöd. Håri synes mig

ligga en obillighet. Men å andra sidan torde det erbjuda ej obetydliga svårigheter att på ett praktiskt och rättvist sätt reglera frågan. Då nu Kungl. Maj:t i regel skulle kunna genom anlitaude av det särskilda tremiljonersanslaget reglera en eventuell oegentlighet i berörda hänseende i ett eller annat fall, har jag ansett nuvarande bestämmelse härvidlag kunna bibehållas.

Statsunderstöd må enligt nu gällande föreskrifter icke utgå, därest det höga skattetrycket kan anses hava väsentligen förorsakats därav, att jordbruksfastigheterna inom kommunen taxerats lägre än vad inom länet i allmänhet i sådant hänseende gäller, eller att kommunen under det löpande året eller något av de två nästföregående åren vidtagit med avsevärda utgifter förenade anstalter, vilka icke varit av trängande behov påkallade, eller beslutat kommunalskatt för täckande av utgifter, vilka enligt normal hushållning i stället bort bestridas med länemedel. Då de i denna bestämmelse antydda missförhållanden givetvis kunna vara av väsentligen olikartad natur, synes det mig billigt, att föreskriften göres något mindre kategorisk, såtillvida att understöd bör kunna medgivas till mindre belopp, därest omständigheterna äro sådana, att detta kan synas påkallat.

I fråga om ordningen för ansökningarnas prövning och utbetalande av understöd lära visserligen närmare föreskrifter i allmänhet kunna meddelas av Kungl. Maj:t. Jag torde dock böra redogöra för huru jag tänkt mig gången av förfarandet, desto mera som beslut av riksdagen torde erfordras i vissa punkter.

Ansökningarna böra — liksom nu — före den 1 december under löpande året inkomma till vederbörande länsstyrelse, som efter hörande av landsfiskaler m. fl. med eget yttrande insänder ansökningarna till Kungl. Maj:t före påföljande 1 februari. Ärendena genomås under de följande månaderna av vederbörande föredragande och de sakkunniga, och Kungl. Maj:ts beslut bör vara färdigt att expedieras senast i början av juni. Vid denna tidpunkt är det känt, huru högt belopp progressivskattens utjämningsandel belöper sig till för hela riket. Genom en jämförelse mellan detta belopp och vad som åtgår i understöd kan man då bedöma, huru stor procent av utjämningsandelen behöver uttagas, och Kungl. Maj:t meddelar beslut även i detta avseende. Givet är, att procenttalet av Kungl. Maj:t måste så beräknas, att en fullt säker marginal finnes för restantier och eventuella omkostnader — såsom jag förut anfört, synes även kostnaden för föredragandens och de sakkunnigas arbete böra täckas av de uttaxerade medlen.

Ordningen
för ansök-
ningarnas
prövning.

Det beviljade understödet lärer emellertid böra tillställas vederbörande kommuner, innan uttaxering av utjämningsandelen ägt rum eller i varje fall innan de influtna beloppen hunnit inlevereras till statskontoret, vilket ämbetsverk torde böra förvalta medlen. Understödet skall ju nämligen utbetalas till de skattskyldiga i form av avkortning å debetsedlarna, och det torde icke vara lämpligt att tvinga kommunerna att uppskjuta en stor del av sin uppbörd längre än vad nu är föreskrivet, d. v. s. till efter utgången av juni månad, vilket skulle bliva nödvändigt, därest möjligheten av avkortning skulle stå öppen, sedan utjämningsmedlen hunnit inlevereras till statskontoret. Det lärer sålunda icke kunna undgås, att statsverket måste förskottera vad som erfordras för understödet.

Uppbörd av utjämningsandelen verkställes i samband med sådan kommunaluppbörd, som äger rum efter det Kungl. Maj:ts beslut meddelats om huru stor procent av utjämningsandelen som skall uttagas. Numera hava väl kommunerna i regel av eget initiativ sin uppbörd så ordnad, att en del av densamma verkställes under senare halvåret. Är detta ej fallet, måste särskild uppbörd av utjämningsandel av progressivskatt anordnas av kommunerna — något som för övrigt torde bliva föga betungande, då vanligtvis endast ett fåtal skattskyldiga betala kommunal progressivskatt. Skulle så finnas erforderligt, lärer Kungl. Maj:t äga att förordna om tid, inom vilken uppbörden skall hava ägt rum och det influtna inlevererats till statskontoret. Då debetsedlarna redan i början av året tillställts de skattskyldiga, har utjämningsandelen i sin helhet upptagits på dessa. Därest densamma icke skall helt tagas i anspråk, måste avkortning ske å debetsedlarna.

I den mån utjämningsandelen inflyter till statskontoret, ersättes i första hand statsverkets fordran till kapital och ränta. Eventuellt överskott synes böra fonderas för att användas för understöd ett följande år, något som givetvis har den följden, att en något mindre marginal för restantier och dylikt kan det året beräknas.

Ett medgivande angående fondering av sistberörda slag torde böra äskas av riksdagen. I övrigt lärer det få ankomma på Kungl. Maj:t att utforma detaljföreskrifter.

Skatteut-
jämnings
i
städerna.

Med hänsyn till den ökade betydelse, som skatteutjämningsen erhåller genom den kommunala progressivskattens användande i viss utsträckning för dylikt ändamål, och då även städernas invånare betala utjämningsandel av kommunal progressivskatt, framträder med en viss styrka spörsmålet, huruvida städerna fortfarande böra vara undantagna från

understödsrätten. Medelutdebiteringen i städerna belöper sig för år 1919 till 8.59 kronor för etthundra kronors inkomst. Läggas härtill medelutdebiteringen för landstingen, blir siffran 9.22 kronor, d. v. s. ungefär densamma som för landsbygden. I denna siffra ingår emellertid kostnad för fattigvård, folkskole- och kyrkoväsen med ett jämförelsevis ringa belopp, varför de nuvarande grundprinciperna för tilldelande av understöd knappast kunna sägas vara i högre grad tillämpliga på städerna. Visserligen hava städerna stora utgifter för statsändamål — såsom för rättsvård, polisskydd och sundhetsväsen — men å andra sidan tillgodonjuta de vissa inkomster, som landskommunerna sakna. Vad som framför allt karaktäriserar det kommunala livet i våra städer är emellertid den mångsidiga verksamhet, som av städerna genom deras s. k. affärsdrivande verk m. m. bedrives och vars resultat avspeglas i budgeterna och följaktligen även i den kommunala beskattningen. Som följd härav ställer sig frågan om understöd i skatteutjämningsväg rätt annorlunda för städerna än för landskommunerna. Huruvida eller på vad sätt dylik anordning skall kunna tillämpas jämväl för städernas del, läser icke kunna bedömas utan särskild, omfattande utredning. För min del håller jag före, att lämpligast är, att användandet av skatteutjämningsprincipen åtminstone tills vidare begränsas till landskommunerna.

Då man tillsvidare torde få utgå från att de redan antagna grunderna för erhållande av skatteutjämningsmedel skola i huvudsak oförändrade bibehållas även när det gäller den definitiva utformningen av utjämnigen, och att sålunda icke väsentligen större belopp än för närvarande komma att för framtiden stå till förfogande för detta ändamål, synes mig emellertid den omständigheten, att städerna ej på förhand kunna anses med säkerhet bliva även för framtiden uteslutna från del i utjämnigen, utgöra ytterligare en anledning att vid fastställande av fördelningsgrunderna för landskommunerna nu hålla sig inom sådana gränser, att ej hela det belopp, vartill utjämningsandelen av progressivskatten kan komma att uppgå, därigenom medtages.

Föredragande departementschefen uppläste härefter ett inom finansdepartementet utarbetat förslag till förordning angående understöd av skatteutjämningsmedel åt synnerligt skattetyngda landskommuner och hemställda, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att

dels antaga berörda förslag;

dels medgiva, att för utbetalande av understöd jämlikt nämnda förordning förskott må utgå av statsmedel under villkor att statsverket av utjämningsmedel erhåller skälig ränta å förskottet;

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 1 saml. 170 a häft. (Nr 202.)

dels ock besluta, att inflytande utjämningsmedel skola tillföras en under statskontorets förvaltning stående fond, varav eventuell behållning må användas för skatteutjämning följande år.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifalla, och skulle proposition av den lydelse, bil. vid detta protokoll utvisar, avlåtas till riksdagen.

Vid protokollet:

Gunnar Grip.

Bilaga.**P. M.****angående skattetrycket i Sveriges kommuner särskilt med hänsyn till synnerligen skattetyngda landskommuner.¹**

Till belysning av de förändringar, som skattetrycket inom *landskommunerna* undergått, sedan skatteutjämningsakkunniga avgåvo sitt betänkande, meddelas här nedan uppgifter dels om den beskattningsbara (beräknade) inkomsten, dels om medelutdebiteringen per 100 kronors inkomst för vart och ett av åren 1912—1919.

Skattetrycket i landskommunerna.

År då utdebiteringen beslutats	Beskattningsbar inkomst, kronor	Utdebitering per 100 kronors inkomst			Summa
		Kommunal-skatt	Landstings-skatt	Vägskatt (å inkomst)	
1912	648,900,000	5.55	0.65	0.75	6.95
1913	713,793,000	5.40	0.72	0.71	6.83
1914	754,519,000	5.30	0.88	0.68	6.86
1915	739,650,000	5.75	1.02	0.69	7.46
1916	853,532,000	6.15	1.21	0.68	8.04
1917	1,147,569,000	6.57	1.36	0.70	8.63
1918	1,587,125,000	7.00	1.69	0.67	9.36
1919	1,936,536,000	7.03	1.83	0.60	9.46

Siffrorna för åren 1912—1916 äro endast approximativa, i det att vid beräkningarna omkring 5 procent av skatten antagits ej inflyta.

Landstingsskatten är för alla åren något för låg, enär ingen hänsyn tagits till att i vissa län utdebiteringen är högre för landsbygden än för städerna, utan har räknats med medelutdebiteringen i dess helhet.

Efter korrigerig med hänsyn till olikheterna mellan landsbygd och städer i avseende på landstingsskatten erhålles följande mätare för skattetrycket i landskommunerna åren 1917—1919:

År	Kommunal-skatt	Landstings-skatt	Vägskatt (å inkomst)	Summa
1917	6.57	1.39	0.70	8.66
1918	7.00	1.71	0.67	9.38
1919	7.03	1.86	0.60	9.49

För vinnande av en mera detaljerad inblick rörande skattetrycket i landskommunerna har för sistnämnda av ovan redovisade år i efterföljande tab. 1 specificerade uppgifter lämnats för varje län, varvid jämväl kommunalskatten uppdelats med hänsyn till skattens olika ändamål.

¹ Efterföljande statistiska sammanställningar rörande skattetrycket i allmänhet grunda sig utom på den officiella statistiken jämväl på särskilda av byråchefen i statistiska centralbyrån Hugo Burström efter uppdrag avgivna promemorior.

Tab. 1. Skattetrycket inom landskommunerna länsvis med fördelning efter skatternas ändamål.

L ä n	Kommunalskatt enligt beslut år 1919				Lands- tingsskatt enligt be- slut år 1919	Vägs katt (äinkomst) enligt be- slut år 1919	Summa (pr 100 kr. inkomst)
	Till borger- liga kom- munen	Till kyrkan	Till skolan	Summa			
Stockholms	3.43	0.78	2.05	6.26	1.70	0.31	8.27
Uppsala	2.54	1.25	2.51	6.30	1.39	0.41	8.10
Södermanlands	3.56	1.25	2.32	7.13	1.66	0.38	9.17
Östergötlands	3.50	1.12	1.94	6.56	2.00	0.60	9.16
Jönköpings	3.18	1.44	2.38	7.00	1.45	0.60	9.05
Kronobergs	3.08	0.96	2.36	6.40	1.50	0.71	8.61
Kalmar	4.04	1.38	2.75	8.17	1.92	0.51	10.60
Gottlands	4.44	2.68	3.65	10.77	1.66	0.53	12.96
Blekinge	5.06	1.00	3.21	9.27	1.88	0.76	11.91
Kristianstads	3.03	0.62	3.32	6.97	1.80	0.66	9.43
Malmöhus	3.35	0.82	3.05	7.22	2.18	0.71	10.44
Hallands	4.34	1.33	3.04	8.71	2.00	1.01	11.72
Göteborgs o. Bohus	4.08	0.73	2.65	7.46	2.10	0.49	10.05
Älvsborgs	3.15	1.49	2.32	6.96	2.35	0.58	9.89
Skaraborgs	3.31	1.68	2.50	7.52	2.20	0.60	10.32
Värmlands	2.94	0.59	2.81	6.34	1.40	0.52	8.26
Örebro	2.76	0.84	2.02	5.62	1.20	0.29	7.11
Västmanlands	3.09	1.06	2.45	6.60	2.04	0.51	9.15
Kopparbergs	2.81	0.82	2.41	6.04	1.60	0.54	8.18
Gävleborgs	2.82	1.08	2.31	6.81	2.05	0.45	9.31
Västernorrlands	3.95	0.82	2.85	7.62	2.19	0.72	10.53
Jämtlands	3.26	0.70	2.93	6.89	1.31	0.79	8.99
Västerbottens	3.29	1.24	3.46	7.99	2.81	1.30	12.10
Norrbottnens	5.05	0.92	4.53	10.50	1.72	1.38	13.60
Rikets landsbygd	3.88	0.98	2.67	7.03	1.86	0.60	9.49

Skatterna till den borgerliga kommunen äro i viss mån skenbart för höga, alldenstund det ej sällan förekommer, att kommunalnämnden påtager sig restantierna även för den kyrkliga kommunen.

I utdebiteringen till kyrkan ingå av utskylderna till prästerskapets avlöning i regeln endast sådana, som grunda sig på löneresolutioner enligt 1910 års lag. Olikheterna länen emellan i fråga om denna utdebitering äro därför till en del beroende på i vad mån nämnda lag vunnit tillämpning, och allteftersom nya löneresolutioner träda i kraft kommer ifrågasvarande del av kommunalskatten att stiga.

Beträffande kommunalskattens till den borgerliga kommunen fördelning på olika ändamål föreligga inga exakta uppgifter. Emellertid har för de egentliga landskommunerna inom 12 av rikets län, representerande 65 procent av kommunernas antal och 47 procent av den beskattningsbara inkomsten, preliminär utredning i här berörda hänseende verkställt. Utredningen, som grundar sig på de av kommunerna avgivna räkenskapsammandragen för år 1918, har givit till resultat, att medelutdebiteringen till den borgerliga kommunen utgjorde 3.67 kronor per 100 kronors inkomst, varav falla på fattigvården 2.31 kronor och på pensionsförsäringen 0.27 kronor. Utdebiteringen till den borgerliga kommunen skulle alltså efter ändamål fördela sig procentiskt sålunda:

Fattigvården	62.9 %.
Pensionsförsäringen	7.4 %.
Andra ändamål	29.7 %.

Att sistnämnda siffra är jämförelsevis hög, torde till ej ringa del vara att tillskriva kristidsverksamheten.

Till jämförelse må nämnas, att inom de kommuner (med undantag av de flesta i Kalmar län), som år 1920 erhållit statsunderstöd till skattelindring, fattigvårdskostnaderna beräknats taga i anspråk 57.1 procent av utdebiteringen till den borgerliga kommunen.

Finge anförda procenttal för år 1918 tillämpas på de utdebiteringar, som beslutats år 1919, och på samtliga landskommuner, skulle utdebiteringen i genomsnitt för landsbygden ställa sig sålunda:

	Pr 100 kr. inkomst, kr.	1 %.
Till borgerliga kommunen:		
Fattigvården	2.13	30.3
Pensionsförsäringen	0.25	3.6
Andra ändamål	1.00	14.2
Summa	3.38	48.1
Till kyrkan	0.98	13.9
Till skolan	2.67	38.0
Tillsammans	7.03	100.0

Rörande kommunalutskylderna i *städerna* under de senare åren meddelas *Skattetrycket i städerna.* följande uppgifter:

År då utdebiteringen beslutats	Beskattningsbar (beräknad) inkomst, kr.	Skatt i medeltal per 100 kr. inkomst, kr.
1912	901,576,000	6.35
1913	1,004,745,000	6.28
1914	1,055,140,000	6.42
1915	1,091,051,000	6.60
1916	1,449,632,000	6.63
1917	2,028,676,000	7.09
1918	2,401,407,000	8.56
1919	3,052,795,000	8.59

Tab. 2. Statistiskt sammandrag rörande statsunderstödda synner-

L ä n	1 9 1 8					1 9 1 9	
	Antal kom-muner resp. kom-mun-delar	Beskatt-ningsbar in-komst, varå kommunal-utskylder utdebiteras, kr.	U n d e r s t ö d , k r o n o r			Antal kom-muner resp. kom-mun-delar	Beskatt-ningsbar in-komst, varå kommunal-utskylder utdebiteras, kr.
			enligt 4.5 %-villkoret	enligt 10 %-villkoret	faktiskt		
Stockholms.....	10	1,064,691	54,388.54	23,786.39	23,786.39	11	2,740,610
Uppsala	10	987,738	43,387.47	26,063.79	26,020.05	7	891,284
Södermanlands	18	2,437,146	76,756.67	46,582.98	45,889.75	20	3,797,790
Östergötlands	6	751,984	26,874.65	16,959.41	16,881.05	9	1,832,810
Jönköpings	13	1,052,677	45,246.95	27,731.98	23,019.18	11	1,822,513
Kronobergs	14	2,045,871	85,829.69	46,481.10	45,610.62	16	3,277,794
Kalmar	31	4,045,736	164,279.70	111,648.88	100,094.12	29	4,313,687
Gottlands	30	1,104,194	55,660.51	55,556.51	47,725.18	34	2,146,737
Blekinge	23	6,078,496	191,609.34	104,027.62	103,486.48	23	9,803,921
Kristianstads	17	3,731,636	111,082.65	66,897.39	64,241.11	21	7,011,648
Malmöhus	7	645,419	25,911.65	15,279.25	15,279.25	15	2,665,860
Hallands	22	2,950,638	117,952.18	96,246.67	83,297.96	33	6,862,312
Göteborgs o. Bohus	37	7,948,538	350,455.32	306,887.92	283,305.45	38	9,234,457
Älvsborgs	87	5,377,464	230,687.96	190,791.23	172,656.63	92	9,981,891
Skaraborgs	44	3,170,620	112,314.77	98,684.04	90,741.76	56	5,901,063
Värmlands	15	2,502,269	76,243.72	31,458.23	31,458.23	7	1,219,522
Örebro	1	375,718	6,199.35	1,262.41	1,262.41	1	216,640
Västmanlands	10	1,830,630	58,062.27	25,278.15	25,029.23	7	1,528,193
Kopparbergs	1	189,840	1,784.50	539.15	539.15	1	482,449
Gävleborgs	4	641,134	8,960.50	7,888.52	6,220.62	4	959,173
Västernorrlands	18	5,310,073	172,478.66	101,805.34	101,107.46	14	5,702,954
Jämtlands	19	4,328,625	143,783.75	84,562.56	79,940.27	8	3,591,896
Västerbottens	11	5,312,547	117,887.89	107,357.88	91,374.33	10	13,140,361
Norrbottnens	12	10,455,991	219,252.52	210,523.78	176,921.80	14	16,940,745
Summa	460	74,339,675	2,497,091.21	1,804,300.68	1,655,888.48	481	116,066,310

Iigen skattetyngda landskommuner åren 1918, 1919 och 1920.

1919			1920				
U n d e r s t ö d , k r o n o r			Antal kom-muner resp. kom-mun-delar	Beskattnings-bar inkomst, varå kom-munal-utskylder utdebiteras, kr.	U n d e r s t ö d , k r o n o r		
enligt 4.5 %-villkoret	enligt 10 %-villkoret	faktiskt			enligt 4 1/2 %-villkoret	enligt 10 %-villkoret	faktiskt
106,947.51	64,481.48	63,300.48	13	4,894,688	143,638.86	75,366.52	73,550.33
24,422.79	19,973.84	16,713.82	5	910,305	26,122.26	17,403.44	15,800.33
100,704.43	68,345.77	64,358.79	18	4,556,898	148,503.74	70,034.14	69,941.47
36,175.45	27,773.63	25,835.93	10	2,891,894	72,620.73	29,186.09	29,132.87
50,991.65	25,291.05	25,291.05	20	3,276,543	104,856.18	57,379.87	53,917.71
112,330.69	59,111.87	54,020.21	16	3,981,289	142,325.44	61,027.90	59,608.50
136,595.42	119,931.04	98,010.27	39	8,899,775	304,273.04	185,498.30	171,834.62
104,201.16	96,447.83	84,923.91	41	3,161,980	133,088.98	128,912.63	114,935.90
280,737.78	170,209.96	159,793.38	24	11,543,850	424,601.82	283,772.34	276,177.35
186,385.49	123,328.11	117,677.87	34	12,038,908	290,613.24	137,373.59	137,244.90
81,115.01	66,341.40	58,507.70	33	8,754,287	288,290.30	208,588.36	198,366.24
198,151.41	208,444.10	174,570.62	45	12,476,997	413,700.30	281,839.05	272,141.84
425,480.42	359,584.20	333,499.80	48	14,891,836	702,863.87	560,106.28	534,334.96
256,119.10	273,631.85	216,730.24	99	14,312,121	398,549.11	335,368.51	292,665.99
176,483.18	159,133.56	134,068.90	89	10,054,408	344,496.98	287,666.28	259,815.01
39,230.95	17,590.53	16,047.73	9	2,184,049	87,026.13	39,221.62	39,221.62
14,493.22	3,964.51	3,964.51	2	563,740	38,035.70	20,116.19	20,116.19
47,684.65	29,402.19	26,956.95	9	2,600,522	87,028.67	56,546.26	56,546.26
1,061.39	829.81	829.81	—	—	—	—	—
24,402.19	16,212.66	15,093.96	6	3,347,484	67,439.88	43,057.51	43,057.51
113,398.74	95,062.05	88,111.07	18	13,388,340	311,016.51	274,473.10	262,611.49
82,198.22	37,043.86	33,581.79	7	2,143,691	58,272.95	21,783.56	21,387.87
187,719.52	214,347.93	153,945.19	9	16,678,416	129,126.77	220,666.63	127,414.51
341,525.18	366,926.96	287,842.48	19	32,118,104	1,013,801.64	1,094,066.88	902,665.84
3,128,555.50	2,623,410.19	2,253,676.86	613	189,670,125	5,730,293.10	4,489,454.95	4,032,489.81

I fråga om de städer, som ej deltog i landsting, avser utdebiteringen även sådana ändamål, som för andra städer handhavas av landstingen. Understundom förekommer även, att landstingsstad själv ombesörjer epidemisjukvården, vilken eljest tillkommer landstinget.

Inom de städer, som deltog i landsting, utgjorde den under åren 1917—1919 beslutade landstingsskatten i medeltal per 100 kronors inkomst:

År 1917	kronor 1.30
» 1918	» 1.67
» 1919	» 1.78

Fördelas de inom städerna efter inkomsten utdebiterade landstingsmedlen på den beskattningsbara inkomsten för samtliga städer, erhålles följande mätare på skattetrycket i *städerna* enligt skatteutjämningskungörelsen:

År	Kommunalskatt	Landstingsskatt	Summa
1917	7.09	0.48	7.57
1918	8.56	0.58	9.14
1919	8.59	0.63	9.22

Stat. under-
stöd till syn-
nerligen
skattetyngda
landskom-
muner.

Storleken av de statsunderstöd, som under åren 1918, 1919 och 1920 tilldelats synnerligen skattetyngda landskommuner, framgår av sammanställningen i tab. 2. I samma tabell redovisas jämväl antalet understödda kommuner liksom också de sammanlagda beskattningsbara inkomster, å vilka kommunalutskylder utdebiterats. Utom de faktiska statsunderstödens sammanlagda belopp redovisas jämväl de understödsbelopp, som skulle ha utgått, därest understödet antingen endast begränsats av den kostnad för fattigvård och skolväsen, som överskjuter 4.5 procent utdebitering (4.5-procentvillkoret), eller endast begränsats av den i förhållande till det samlade skattetrycket bestämda maximiskalan (10-procentvillkoret).

Till ledning för fastställandet av nya grunder för statsunderstödet till synnerligen skattetyngda landskommuner vore det givetvis önskvärt att för senaste år äga en sammanställning rörande fördelningen av kommuner, beskattningsbar inkomst och utdebiterade kommunalutskylder, landstingsskatt och vägskatt på olika skattesatser. Då verkställandet av en sådan sammanställning emellertid skulle bli alltför tidsödande, har här ifrågasvarande statistik begränsats till kommunalutskylderna. I tab. 3 återfinnes sålunda en på grundval av den officiella statistiken utarbetad sammanställning av beskattningsbar inkomst samt på inkomsten utdebiterade kommunalutskylder i rikets landskommuner.

Med hänsynstagande till att landstingsskatt och vägskatt tillsammans i medeltal representera ett skattetryck av 2.46 kronor per 100 kronors inkomst, är det möjligt att med utgångspunkt från de i tab. 3 meddelade siffror tillnärmelsevis uppskatta kostnaderna för statsunderstöd vid olika skalor för understödets utgående. Under förutsättning att statsunderstöd endast kommer att utgå till kommuner, i vilka utdebiteringen av allmänna kommunalutskylder, landstingsskatt och vägskatt överstiger 10 procent såväl understödsåret som de tre senaste åren i medeltal, torde en kommunalskatt om 8 kronor tillnärmelsevis motsvara denna minimigräns. I anslutning till denna tankegång hava uppgifterna i tab. 4 sammanställts. I denna tabell redovisas *dels* utdebiteringen av allmänna kommunalutskylder, landstingsskatt

och vägskatt hos de under år 1920 statsunderstödda skattetyngda landskommunerna, dels utdebiteringen av allmänna kommunalutskylder i samtliga landskommuner avseende samma år. I särskilda kolumner angives härvid å ena sidan den sammanlagda utdebiteringen utöver angivna skattesatser, å andra sidan den sammanlagda utdebiteringen mellan angivna skattesatser.

Med de i tab. 4 redovisade uppgifter är det följaktligen möjligt att med olika skalor för statsunderstöddets utgående beräkna de sammanlagda kostnaderna för år 1920, vare sig man utgår från de under år 1920 statsunderstödda landskommunerna eller från samtliga landskommuner. Att man med den senare utgångspunkten kommer till högre kostnader än med den förra, torde delvis bero därpå, att för år 1920 ej samtliga berättigade kommuner sökt statsunderstöd.

Tab. 3. Beskattningsbar inkomst samt på inkomsten utdebiterade kommunalutskylder i rikets landskommuner.

Skattesats för kommunalutskylder, kronor	Antal kommuner	Beskattningsbar inkomst, varå kommunalutskylder utdebiterats enligt beslut år 1919	Beräknad utdebitering av allmänna kommunalutskylder
		K r o n o r	
T. o. m. 7.00.....	892	1,119,171,000	61,953,000
7.01— 8.00.....	361	356,470,000	26,735,000
8.01— 9.00.....	276	192,422,000	16,356,000
9.01—10.00.....	227	98,845,000	9,390,000
10.01—11.00.....	162	62,153,000	6,526,000
11.01—12.00.....	114	27,129,000	3,120,000
12.01—13.00.....	84	20,555,000	2,569,000
13.01—14.00.....	62	16,375,000	2,211,000
14.01—15.00.....	57	14,238,000	2,064,000
15.01—16.00.....	33	5,969,000	925,000
16.01—18.00.....	53	13,706,000	2,321,000
18.01—20.00.....	31	4,772,000	894,000
20.01—22.00.....	24	2,714,000	562,000
22.01—25.00.....	14	1,253,000	290,000
öfver 25.00.....	15	764,000	222,000
Rikets landsbygd	2,405	1,936,536,000	136,138,000

Nu framlagda förslag till bestämmelser om understöd åt synnerligen skattetyngda landskommuner sammanfaller så tillvida med tidigare gällande villkor, att understöd enligt förslaget endast skall utgå till kommuner, i vilka utdebiteringen å allmänna kommunalutskylder, landstingsskatt och vägskatt överstiga 10 procent. Skalan för den mera obligatoriska understödsrätten har däremot i förslaget ändrats

Tab. 4. Beräknad utdebitering för år 1919 över resp. mellan särskilt angivna skattesatser.

Statsunderstödda, synnerligen skattetyngda landskommuner				Samtliga landskommuner			
Sammanlagd utdebitering av allmänna kommunal- utskylder, landstingskatt och vägs katt				Sammanlagd utdebitering av allmänna kommunal- utskylder			
övernadan angivna skatte- satser	kronor	mellan nedan angivna skatte- satser	kronor	övernadan angivna skatte- satser	kronor	mellan nedan angivna skatte- satser	kronor
10.00	8,100,204	10.01—11.00	1,835,755	8.00	10,578,400	8.01— 9.00	3,646,970
11.00	6,264,449	11.01—12.00	1,644,687	9.00	6,931,430	9.01—10.00	2,190,230
12.00	4,619,762	12.01—13.00	1,278,828	10.00	4,741,200	10.01—11.00	1,385,450
13.00	3,340,934	13.01—14.00	941,950	11.00	3,355,750	11.01—12.00	939,270
14.00	2,398,984	14.01—15.00	711,802	12.00	2,416,480	12.01—13.00	700,310
15.00	1,687,182	15.01—16.00	511,440	13.00	1,716,170	13.01—14.00	516,410
16.00	1,175,742	16.01—17.00	382,954	14.00	1,199,760	14.01—15.00	362,460
17.00	792,788	17.01—18.00	258,949	15.00	837,300	15.01—16.00	261,740
18.00	533,839	18.01—20.00	313,105	16.00	575,560	16.01—18.00	318,100
20.00	220,734	20.01—22.00	140,181	18.00	257,460	18.01—20.00	129,660
22.00	80,553	över 22.00	80,553	20.00	127,800	över 20.00	127,800

därhän, att för den del av skattetrycket, som överstiger 10 men ej 12 kronors utdebitering för 100 kronors inkomst, understöd kan erhållas med 30 procent, för vad som överstiger 12 men ej 14 kronors utdebitering med 40 procent samt för vad som överstiger 14 kronors utdebitering med 50 procent.

På grundval av de i tab. 4 meddelade uppgifter och under hänsynstagande till förut angivna synpunkter skulle kostnaderna för statsunderstöd till synnerligen skattetyngda landskommuner för år 1920 hava kunnat uppskattas till respektive 3.13 och 3.89 miljoner kronor. Den förra siffran erhålles, om förhållandena i de år 1920 faktiskt statsunderstödda kommunerna läggas till grund för beräkningarna, medan den senare siffran framgår ur en beräkning grundad på förhållandena i samtliga landskommuner.